

CHA MẸ, NGƯỜI GIÁM HỘ VỚI TƯ CÁCH NGƯỜI BÀO CHỮA CHO NGƯỜI DƯỚI 18 TUỔI: KHOẢNG TRỐNG PHÁP LÝ VÀ YÊU CẦU HOÀN THIỆN

KIM THỊ HẠNH
NGUYỄN THỊ THANH THẢO
Trường Đại học Thủ Dầu Một

Nhận bài ngày 16/8/2026. Sửa chữa xong 05/9/2026. Duyệt đăng 10/9/2026.

Abstract

This article analyzes the legal framework governing the participation of parents and guardians in criminal proceedings, drawing on the 2014 Law on Marriage and Family, the 2015 Criminal Procedure Code, the 2024 Law on Juvenile Justice, relevant international standards, and judicial practice. The study employs legal analysis, comparative legal research, and a review of six judgments. The findings show that Vietnamese law recognizes the right of parents and guardians to act as defense counsel for accused persons under 18 years of age. However, it does not clearly define their legal status when they serve simultaneously as representatives and defense counsel. The current legal framework also lacks mechanisms to ensure the effective exercise of their procedural rights and address potential conflicts of interest. Accordingly, the article proposes amendments to the Criminal Procedure Code to better safeguard the lawful rights and interests of accused persons under 18 years of age.

Keywords: Accused persons under 18 years of age, conflicts of interest, legal status, parents and guardians, right to defense.

1. Đặt vấn đề

Quyền bào chữa là một trong những quyền cơ bản của người bị buộc tội. Đối với người bị buộc tội dưới 18 tuổi, quyền này có ý nghĩa đặc biệt vì họ còn hạn chế về nhận thức, kinh nghiệm sống và khả năng tự bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình. Vì vậy, pháp luật quốc tế và pháp luật Việt Nam đều thiết lập các cơ chế bảo vệ riêng cho nhóm chủ thể này (United Nations, 1989). Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 cho phép người đại diện của người bị buộc tội dưới 18 tuổi tham gia tố tụng với tư cách người bào chữa (Quốc hội, 2015). Quy định này thể hiện vai trò của gia đình trong việc bảo vệ người dưới 18 tuổi trong quá trình tố tụng hình sự (TTHS). Quy định này cũng phù hợp với nguyên tắc bảo đảm lợi ích tốt nhất của trẻ em được ghi nhận trong Công ước về quyền trẻ em năm 1989 và Bình luận chung số 24 của Ủy ban Quyền trẻ em (Committee on the Rights of the Child, 2019; United Nations, 1989). Luật Tư pháp người chưa thành niên năm 2024 tiếp tục khẳng định yêu cầu bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người chưa thành niên trong quá trình giải quyết vụ án (Quốc hội, 2024). Khác với luật sư hoặc trợ giúp viên pháp lý, cha mẹ và người giám hộ có mối quan hệ gắn bó trực tiếp với người dưới 18 tuổi. Các chủ thể này có thể đồng thời tham gia tố tụng với tư cách người đại diện hợp pháp và người bào chữa. Tuy nhiên, pháp luật hiện hành chưa làm rõ địa vị pháp lý của các chủ thể này khi đồng thời thực hiện hai tư cách nêu trên. Pháp luật cũng chưa có cơ chế đầy đủ để bảo đảm thực hiện hiệu quả các quyền tố tụng và xử lý nguy cơ xung đột lợi ích. Trong những năm gần đây, nhiều nghiên cứu đã đề cập đến quyền bào chữa của người dưới 18 tuổi và việc bảo vệ quyền con người trong TTHS (Bùi Hạnh Phúc, n.d.; Đinh Minh Lượng, 2020; Đinh Thị Hải Yến, 2023). Một số nghiên cứu quốc tế cũng nhấn mạnh vai trò của cha mẹ hoặc người đại diện trong việc hỗ trợ trẻ em tham gia tố tụng và tiếp cận công lý (Beqiraj & McNamara, 2016). Tuy nhiên, các nghiên cứu về cha mẹ và người giám hộ với tư cách

Email: hanhkt@tdmu.edu.vn

người bào chữa còn tương đối hạn chế. Các công trình hiện có chủ yếu tập trung vào quyền bào chữa của người dưới 18 tuổi hoặc vai trò của luật sư và trợ giúp viên pháp lý. Những vấn đề liên quan đến địa vị pháp lý, cơ chế thực hiện quyền và nguy cơ xung đột lợi ích vẫn chưa được nghiên cứu đầy đủ.

Từ khoảng trống nghiên cứu nêu trên, bài viết hướng đến mục tiêu phân tích quy định của pháp luật Việt Nam về sự tham gia của cha mẹ và người giám hộ với tư cách người bào chữa cho người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Trên cơ sở đó, làm rõ những khoảng trống pháp lý liên quan đến địa vị pháp lý, cơ chế thực hiện quyền và việc xử lý nguy cơ xung đột lợi ích. Bài viết cũng đề xuất kiến nghị hoàn thiện Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 nhằm bảo đảm tốt hơn quyền và lợi ích hợp pháp của người bị buộc tội dưới 18 tuổi.

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện theo phương pháp định tính. Phương pháp phân tích và tổng hợp được sử dụng để hệ thống hóa các quy định pháp luật và các quan điểm nghiên cứu có liên quan. Phương pháp so sánh pháp luật được sử dụng để đối chiếu quy định của pháp luật Việt Nam với Công ước về quyền trẻ em năm 1989 và Bình luận chung số 24 của Ủy ban Quyền trẻ em. Bài viết cũng sử dụng phương pháp phân tích bản án thông qua khảo cứu sáu bản án liên quan đến người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Kết quả phân tích được sử dụng để đánh giá thực tiễn áp dụng pháp luật, nhận diện các khoảng trống pháp lý và đề xuất kiến nghị hoàn thiện pháp luật.

3. Kết quả và thảo luận

3.1. Cơ sở lý luận và quy định pháp luật về sự tham gia bào chữa của cha mẹ, người giám hộ đối với người bị buộc tội dưới 18 tuổi

3.1.1. Cơ sở lý luận

Sự tham gia của cha mẹ và người giám hộ với tư cách người bào chữa cho người bị buộc tội dưới 18 tuổi xuất phát từ yêu cầu bảo vệ người chưa thành niên trong TTHS. Người dưới 18 tuổi thường gặp hạn chế về nhận thức, kinh nghiệm sống và khả năng tự bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình. Vì vậy, họ cần được hỗ trợ trong quá trình thực hiện các quyền tố tụng (United Nations, 1989; Committee on the Rights of the Child, 2019). Bên cạnh đó, cha mẹ và người giám hộ là những chủ thể có trách nhiệm chăm sóc, giáo dục và bảo vệ người chưa thành niên. Các chủ thể này có mối quan hệ gắn bó trực tiếp với người dưới 18 tuổi. Do đó, họ có điều kiện hỗ trợ người dưới 18 tuổi trong quá trình tham gia tố tụng. Sự hỗ trợ này góp phần bảo vệ tốt hơn quyền và lợi ích hợp pháp của người dưới 18 tuổi. Từ những cơ sở trên, việc xây dựng cơ chế pháp lý cho phép cha mẹ và người giám hộ tham gia bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người dưới 18 tuổi là cần thiết. Tuy nhiên, cha mẹ và người giám hộ không phải là chủ thể hành nghề pháp lý theo quy định của pháp luật. Mặt khác, các chủ thể này có thể đồng thời tham gia tố tụng với tư cách người đại diện và người bào chữa. Đặc điểm này đặt ra yêu cầu phải xác định rõ địa vị pháp lý, phạm vi quyền và trách nhiệm của họ trong TTHS. Đây cũng là cơ sở để xem xét những khoảng trống pháp lý của pháp luật hiện hành.

3.1.2. Quy định của pháp luật Việt Nam và chuẩn mực quốc tế

Pháp luật Việt Nam xây dựng cơ chế bảo vệ người dưới 18 tuổi trên cơ sở kết hợp các quy định của Luật Hôn nhân và gia đình năm 2014, Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 và Luật Tư pháp người chưa thành niên năm 2024. Luật Hôn nhân và gia đình năm 2014 xác định cha mẹ là người đại diện theo pháp luật của con chưa thành niên và có trách nhiệm bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của con (Quốc hội, 2014). Quy định này là cơ sở pháp lý để cha mẹ tham gia bảo vệ người dưới 18 tuổi trong các quan hệ pháp luật, bao gồm cả TTHS. Trên cơ sở tư cách đại diện theo pháp luật, Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 cho phép người đại diện của người bị buộc tội dưới 18 tuổi tham gia tố tụng với tư cách người bào chữa (Quốc hội, 2015). Bộ luật này cũng ghi nhận quyền tham gia tố tụng của người đại diện trong các vụ án có người dưới 18 tuổi. Đồng thời, việc giải quyết vụ án phải bảo đảm lợi ích tốt nhất của người dưới 18 tuổi (Quốc hội, 2015). Luật Tư pháp người chưa thành niên năm 2024 tiếp tục khẳng định nguyên tắc bảo đảm lợi ích tốt nhất của người chưa thành niên. Luật cũng ghi nhận quyền có người đại diện và quyền bào chữa trong quá trình giải quyết vụ án (Quốc hội, 2024). Các quy định này góp phần hoàn thiện cơ sở pháp lý cho việc bảo vệ người dưới 18 tuổi trong TTHS.

Ở bình diện quốc tế, Công ước về quyền trẻ em năm 1989 yêu cầu các quốc gia thành viên bảo đảm lợi ích tốt

nhất của trẻ em trong mọi quyết định liên quan đến trẻ em (United Nations, 1989). Bình luận chung số 24 năm 2019 của Ủy ban Quyền trẻ em tiếp tục nhấn mạnh vai trò của cha mẹ hoặc người đại diện trong việc hỗ trợ trẻ em thực hiện các quyền tố tụng và tiếp cận công lý (Committee on the Rights of the Child, 2019). Các chuẩn mực này là cơ sở quan trọng để đánh giá mức độ tương thích của pháp luật Việt Nam trong việc ghi nhận và bảo đảm sự tham gia của cha mẹ, người giám hộ với tư cách người bào chữa cho người bị buộc tội dưới 18 tuổi.

3.2. So sánh quy định pháp luật Việt Nam, chuẩn mực quốc tế và thực tiễn áp dụng

Nội dung	Quy định pháp luật Việt Nam	Chuẩn mực quốc tế	Thực tiễn áp dụng	Một số hạn chế
Địa vị pháp lý của cha mẹ, người giám hộ khi tham gia tố tụng	Luật Hôn nhân và gia đình năm 2014 xác định cha mẹ là người đại diện theo pháp luật của con chưa thành niên. Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 cho phép người đại diện của người bị buộc tội dưới 18 tuổi tham gia tố tụng với tư cách người bào chữa.	CRC 1989 và GC No. 24 khuyến khích sự tham gia của cha mẹ hoặc người đại diện trong quá trình tố tụng.	Các bản án được khảo cứu chủ yếu ghi nhận cha mẹ tham gia với tư cách người đại diện hợp pháp; hoạt động bào chữa do luật sư hoặc trợ giúp viên pháp lý thực hiện.	Chưa làm rõ mối quan hệ giữa tư cách người đại diện và tư cách người bào chữa của cha mẹ, người giám hộ khi tham gia tố tụng
Thực hiện quyền bào chữa của cha mẹ, người giám hộ	Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 quy định các quyền của người bào chữa như tiếp cận hồ sơ, thu thập chứng cứ, tham gia một số hoạt động điều tra và tranh tụng tại phiên tòa. Luật Tư pháp người chưa thành niên năm 2024 tiếp tục ghi nhận quyền bào chữa và quyền được trợ giúp pháp lý của người chưa thành niên.	Các chuẩn mực quốc tế nhấn mạnh yêu cầu hỗ trợ trẻ em tiếp cận công lý và thực hiện hiệu quả các quyền tố tụng.	Các bản án được khảo cứu chưa ghi nhận trường hợp cha mẹ trực tiếp thực hiện các quyền của người bào chữa theo Điều 73 Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015.	Chưa có cơ chế phù hợp để hỗ trợ cha mẹ, người giám hộ thực hiện hiệu quả quyền bào chữa trên thực tế.
Bảo đảm lợi ích tốt nhất của người bị buộc tội dưới 18 tuổi	Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 và Luật Tư pháp người chưa thành niên năm 2024 đều xác định việc giải quyết vụ án phải bảo đảm lợi ích tốt nhất của người dưới 18 tuổi.	Điều 3 CRC 1989 và GC No. 24 yêu cầu đặt lợi ích tốt nhất của trẻ em lên hàng đầu trong mọi quyết định liên quan đến trẻ em.	Một số bản án ghi nhận người đại diện hợp pháp thực hiện các quyền tố tụng quan trọng thay cho người dưới 18 tuổi, như tham gia tố tụng hoặc kháng cáo. Tuy nhiên, nội dung bản án không phản ánh việc xem xét khả năng phát sinh xung đột lợi ích giữa người đại diện và người bị buộc tội dưới 18 tuổi.	Chưa có quy định cụ thể để nhận diện và xử lý trường hợp có khả năng phát sinh xung đột lợi ích giữa người đại diện và người bị buộc tội dưới 18 tuổi.
Nhận xét: Pháp luật Việt Nam đã ghi nhận vai trò của cha mẹ, người giám hộ trong việc bảo vệ người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Tuy nhiên, vẫn còn một số khoảng trống trong quy định và thực tiễn áp dụng. Cụ thể, pháp luật chưa làm rõ địa vị pháp lý của cha mẹ, người giám hộ khi đồng thời là người đại diện và người bào chữa; chưa có cơ chế phù hợp để hỗ trợ thực hiện quyền bào chữa; và chưa quy định cụ thể việc xử lý trường hợp có khả năng phát sinh xung đột lợi ích.				
Nguồn: Tác giả tổng hợp từ Luật Hôn nhân và gia đình năm 2014, Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015, Luật Tư pháp người chưa thành niên năm 2024, CRC 1989, GC No. 24 (2019) và các bản án được khảo cứu.				

3.3. Một số bất cập

3.3.1. Về địa vị pháp lý của cha mẹ, người giám hộ khi tham gia bào chữa

Pháp luật Việt Nam ghi nhận vai trò của cha mẹ trong việc bảo vệ con chưa thành niên. Luật Hôn nhân và gia đình năm 2014 quy định cha mẹ có trách nhiệm chăm sóc, giáo dục và bảo vệ con. Luật này cũng xác định cha mẹ là người đại diện theo pháp luật của con chưa thành niên (Quốc hội, 2014). Trên cơ sở đó, Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 cho phép người đại diện của người bị buộc tội dưới 18 tuổi tham gia tố tụng với tư cách người bào chữa (Quốc hội, 2015). Bộ luật này cũng ghi nhận quyền tham gia tố tụng của người đại diện trong các vụ án có người dưới 18 tuổi (Quốc hội, 2015). Như vậy, cha mẹ hoặc người giám hộ có thể vừa là người đại diện, vừa là người bào chữa cho người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Tuy nhiên, pháp luật hiện hành chưa làm rõ mối quan hệ giữa hai vai trò này. Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 chưa xác định rõ quyền và trách nhiệm nào được thực hiện với tư cách người đại diện, quyền và trách nhiệm nào được thực hiện với tư cách người bào chữa. Pháp luật cũng chưa quy định cách xử lý khi quan điểm của cha mẹ hoặc người giám hộ không thống nhất với nguyện vọng của người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Vì vậy, việc

áp dụng pháp luật trong những trường hợp này có thể gặp lúng túng. Kết quả khảo cứu cho thấy cha mẹ của người bị buộc tội chủ yếu tham gia tố tụng với tư cách người đại diện hợp pháp. Hoạt động bào chữa thường do luật sư hoặc trợ giúp viên pháp lý thực hiện.

Thực tế này được ghi nhận trong Bản án số 05/2023/HSST-NCTN và các Bản án số 09/2023/HS-PT-NCTN, 11/2022/HS-ST và 26/2020/HSST (Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên, 2023a, 2023b; Tòa án nhân dân huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang, 2022; Tòa án nhân dân quận Ô Môn, thành phố Cần Thơ, 2020). Trong phạm vi sáu bản án được nghiên cứu, tác giả chưa ghi nhận trường hợp cha mẹ hoặc người giám hộ trực tiếp tham gia tố tụng với tư cách người bào chữa theo khoản 1 Điều 72 Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015. Kết quả này cho thấy quyền tham gia bào chữa của các chủ thể này đã được pháp luật ghi nhận nhưng chưa được sử dụng phổ biến trong thực tiễn. Điều đó cho thấy quy định hiện hành chưa tạo được cơ sở rõ ràng cho việc thực hiện đồng thời vai trò người đại diện và người bào chữa. Đây cũng là một khoảng trống cần tiếp tục được hoàn thiện.

3.3.2. Về cơ chế bảo đảm hiệu quả thực hiện quyền bào chữa của cha mẹ, người giám hộ

Khi tham gia tố tụng với tư cách người bào chữa, cha mẹ và người giám hộ được thực hiện các quyền của người bào chữa theo Điều 73 Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 (Quốc hội, 2015). Các quyền này bao gồm gặp người bị buộc tội, tham gia một số hoạt động điều tra, thu thập tài liệu, chứng cứ, nghiên cứu hồ sơ vụ án và tranh luận tại phiên tòa. Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 chủ yếu quy định các quyền của người bào chữa. Văn bản này chưa có quy định riêng về việc hướng dẫn hoặc hỗ trợ cha mẹ và người giám hộ khi trực tiếp tham gia bào chữa. Luật Tư pháp người chưa thành niên năm 2024 ghi nhận quyền có người đại diện, quyền bào chữa và quyền được trợ giúp pháp lý của người chưa thành niên (Quốc hội, 2024). Mặc dù vậy, luật chưa đề cập biện pháp hỗ trợ đối với cha mẹ hoặc người giám hộ khi thực hiện việc bào chữa.

Vì vậy, việc sử dụng các quyền tố tụng trên thực tế phần lớn phụ thuộc vào mức độ hiểu biết pháp luật của họ. Kết quả nghiên cứu cho thấy hoạt động bào chữa trong các vụ án được nghiên cứu đều do luật sư hoặc trợ giúp viên pháp lý thực hiện (Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên, 2023a, 2023b; Tòa án nhân dân huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang, 2022; Tòa án nhân dân quận Ô Môn, thành phố Cần Thơ, 2020; Tòa án nhân dân tỉnh Đồng Nai, 2024). Trong các vụ án này, cha mẹ chủ yếu tham gia tố tụng với tư cách người đại diện hợp pháp. Trong phạm vi các bản án được khảo cứu, tác giả chưa ghi nhận trường hợp cha mẹ hoặc người giám hộ trực tiếp tham gia bào chữa theo khoản 1 Điều 72 Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015. Kết quả này cho thấy hình thức tham gia nêu trên ít xuất hiện trong thực tiễn. Thực trạng đó cho thấy cần tiếp tục hoàn thiện các quy định nhằm hỗ trợ cha mẹ và người giám hộ khi tham gia bào chữa.

3.3.3. Về cơ chế bảo đảm lợi ích tốt nhất của người bị buộc tội dưới 18 tuổi trong trường hợp có khả năng phát sinh xung đột lợi ích

Nguyên tắc bảo đảm lợi ích tốt nhất của trẻ em là nền tảng của cơ chế bảo vệ người dưới 18 tuổi trong tố tụng hình sự (United Nations, 1989; Quốc hội, 2024). Nguyên tắc này yêu cầu mọi quyết định liên quan đến người dưới 18 tuổi phải hướng đến việc bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của họ. Ở góc độ pháp luật gia đình, Luật Hôn nhân và gia đình năm 2014 quy định mọi thỏa thuận của cha mẹ không được làm ảnh hưởng đến quyền và lợi ích hợp pháp của con chưa thành niên (Quốc hội, 2014). Quy định này yêu cầu cha mẹ phải bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của con khi thực hiện quyền đại diện. Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 chưa có quy định cụ thể về việc nhận diện, đánh giá hoặc xử lý trường hợp có khả năng phát sinh xung đột lợi ích giữa cha mẹ, người giám hộ và người bị buộc tội dưới 18 tuổi (Quốc hội, 2015). Trong quá trình tố tụng, người đại diện có thể thay mặt người dưới 18 tuổi thực hiện một số quyền tố tụng quan trọng. Việc thực hiện các quyền này có thể ảnh hưởng trực tiếp đến quyền và lợi ích hợp pháp của người bị buộc tội dưới 18 tuổi.

Các bản án được nghiên cứu cho thấy người đại diện có thể trực tiếp thực hiện quyền kháng cáo thay cho người dưới 18 tuổi. Bản án số 28/2024/HSPTNCTN xác định người đại diện hợp pháp của bị cáo đồng thời là người kháng cáo đối với bản án sơ thẩm (Tòa án nhân dân tỉnh Đồng Nai, 2024a). Tương tự, Bản án số 288/2024/HS-PT ghi nhận người đại diện hợp pháp đồng thời là người kháng cáo trong vụ án (Tòa án nhân dân tỉnh Đồng Nai, 2024b). Các trường hợp này cho thấy người đại diện có thể tham gia và quyết

định những vấn đề tố tụng quan trọng liên quan đến người dưới 18 tuổi. Qua các bản án được nghiên cứu, tác giả chưa ghi nhận trường hợp xung đột lợi ích cụ thể giữa người đại diện và người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Nội dung các bản án cũng không thể hiện việc cơ quan tiến hành tố tụng xem xét khả năng phát sinh tình huống này. Tuy nhiên, pháp luật hiện hành chưa có quy định về cơ chế phòng ngừa, nhận diện hoặc xử lý khi xung đột lợi ích xảy ra. Khoảng trống này đặt ra yêu cầu hoàn thiện các quy định nhằm bảo đảm lợi ích tốt nhất của người bị buộc tội dưới 18 tuổi khi người đại diện tham gia tố tụng.

3.4. Một số kiến nghị

3.4.1. Cần sửa đổi khoản 1 Điều 72 Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 theo hướng làm rõ địa vị pháp lý của cha mẹ, người giám hộ khi tham gia bào chữa; đồng thời phân định rõ quyền và nghĩa vụ được thực hiện với tư cách người đại diện và với tư cách người bào chữa.

3.4.2. Cần bổ sung quy định về trách nhiệm của cơ quan tiến hành tố tụng trong việc thông báo, giải thích và ghi nhận ý kiến của cha mẹ, người giám hộ về việc tham gia bào chữa cho người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Trường hợp cha mẹ hoặc người giám hộ đăng ký tham gia bào chữa, cơ quan tiến hành tố tụng phải bảo đảm để họ thực hiện các quyền của người bào chữa theo Điều 73 Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015.

3.4.3. Cần bổ sung quy định trong Chương XXVIII Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 về việc xem xét trường hợp có khả năng phát sinh xung đột lợi ích giữa người đại diện và người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Khi có căn cứ cho rằng sự tham gia của người đại diện không bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp của người dưới 18 tuổi, cơ quan tiến hành tố tụng cần áp dụng biện pháp bảo vệ phù hợp nhằm bảo đảm nguyên tắc lợi ích tốt nhất của người chưa thành niên.

4. Kết luận

Quyền tham gia bào chữa của cha mẹ, người giám hộ là một cơ chế pháp lý đặc thù nhằm tăng cường bảo vệ người bị buộc tội dưới 18 tuổi trong TTHTS. Các quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 đã tạo cơ sở pháp lý cho sự tham gia của các chủ thể này, đồng thời thể hiện sự phù hợp với định hướng tăng cường vai trò của gia đình trong tư pháp người chưa thành niên và các chuẩn mực quốc tế về bảo vệ trẻ em. Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu cho thấy việc ghi nhận quyền tham gia bào chữa của cha mẹ, người giám hộ chưa đi kèm với các quy định đủ rõ ràng về địa vị pháp lý, phạm vi thực hiện quyền và cơ chế bảo vệ lợi ích tốt nhất của người bị buộc tội dưới 18 tuổi. Điều này ảnh hưởng đến khả năng áp dụng quy định trong thực tiễn. Vì vậy, việc tiếp tục hoàn thiện Bộ luật Tố tụng hình sự theo hướng cụ thể hóa quyền và trách nhiệm của cha mẹ, người giám hộ, tăng cường tính khả thi của quyền bào chữa và bảo đảm lợi ích tốt nhất của người dưới 18 tuổi có ý nghĩa quan trọng trong việc nâng cao hiệu quả bảo vệ quyền con người và xây dựng nền tư pháp thân thiện với người chưa thành niên ở Việt Nam.

Tài liệu tham khảo

- Beqiraj, J., & McNamara, L. (2016). *Children and access to justice: National practices, international challenges*. London: Bingham Centre for the Rule of Law.
- Bùi Hạnh Phúc (n.d.). Bảo đảm quyền của bị can chưa thành niên trong giai đoạn điều tra vụ án hình sự. *Tạp chí Công Thương điện tử*.
- Committee on the Rights of the Child. (2019). *General Comment No. 24 (2019) on Children's Rights in the Child Justice System*. Geneva: United Nations.
- Đinh Minh Lượng (2020). Quyền bào chữa của người bị buộc tội là người dưới 18 tuổi: Bất cập, hạn chế và kiến nghị hoàn thiện. *Tạp chí Tòa án nhân dân điện tử*.
- Đinh Thị Hải Yến (2023). Bảo đảm quyền con người của người dưới 18 tuổi phạm tội trong pháp luật tố tụng hình sự Việt Nam. *Tạp chí Nhân lực Khoa học xã hội*, (03), 66–72.
- Quốc hội (2014). *Luật Hôn nhân và gia đình 2014*.
- Quốc hội (2015). *Bộ luật Tố tụng hình sự 2015*.
- Quốc hội (2024). *Luật Tư pháp người chưa thành niên 2024*.
- Tòa án nhân dân huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang (2022). *Bản án hình sự sơ thẩm số 11/2022/HS-ST ngày 24/02/2022*.
- Tòa án nhân dân quận Ô Môn, thành phố Cần Thơ (2020). *Bản án hình sự sơ thẩm số 26/2020/HSST ngày 27/5/2020*.
- Tòa án nhân dân tỉnh Đồng Nai (2024). *Bản án hình sự phúc thẩm số 288/2024/HS-PT ngày 28/6/2024*.
- Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên (2023). *Bản án hình sự phúc thẩm số 09/2023/HS-PTNCTN ngày 19/6/2023*.
- Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên (2023). *Bản án hình sự sơ thẩm số 05/2023/HSST-NCTN ngày 20/7/2023*.
- Tòa án nhân dân tỉnh Thái Nguyên (2024). *Bản án hình sự phúc thẩm đối với người chưa thành niên số 28/2024/HSPTNCTN ngày 25/9/2024*.
- United Nations. (1989). *Convention on the Rights of the Child*. New York, NY: United Nations.